

Könyvismertetés

Egy nagy tudós gondolataiból idézhető Neumann János

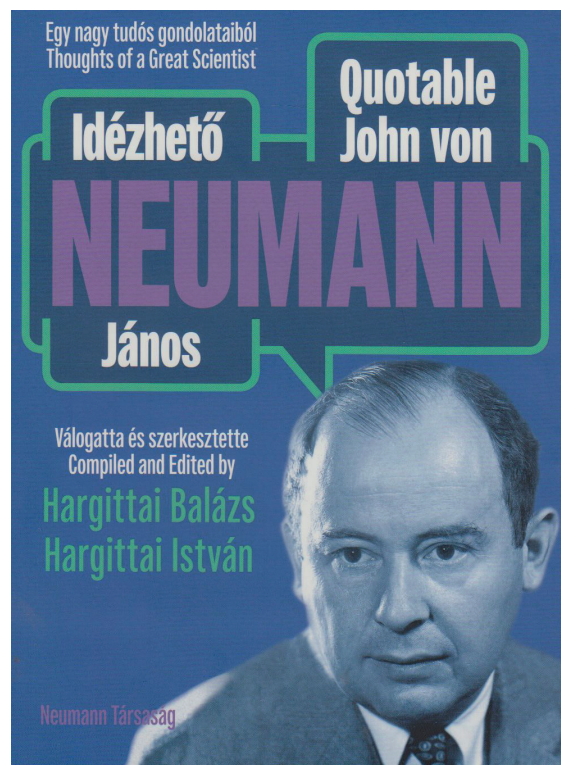
Válogatta és szerkesztette Hargittai Balázs, Hargittai István

Book review: Thoughts of a Great Scientist Quotable John von Neumann János
Compiled and Edited by Hargittai Balázs, Hargittai István

Kortársaimtól, az egyre idősödő korosztályom tagjaitól jól érzékelhetően sűrűbben hallom azt a kiszólást, hogy „*nekem már nem lehet meglepetést okozni!*” Úgy látom, hogy mégis részessülhetünk ilyenben, méghozzá kellemes meglepetésben! Most, 2023 elején a Hargittai-család „fiú-vonulata” tette le asztalunkra ezt, méghozzá nagyon szép kivitelben. A Szent-Ferenc Egyetem kémia professzora (Loretto, Pennsylvania, U.S.A.) Hargittai Balázs és édesapja, Hargittai István a BMGE professor emeritusa, számos külföldi egyetem tiszteletbeli doktora és akadémiai tagja a Neumann Társaság gondozásában olyan könyvet jelentett meg Neumann János (1903-1957) születésének 120. évfordulója alkalmából, amelyet „öröm kézbe venni”. Az idézőjelbe szorított kifejezés nem is képes érzékelteni azt a hangulatot, érzéshullámot, amelyet a könyv címlapjára rápillantva, majd kézbe véve és az oldalakat lapozgatva előnti a Tisztelt Olvasót!

Az alig több mint 100 oldal terjedelmű könyv igazán a hazai könyvkiadás színfoltjának tekinthető. Az ok kettős. Egyrészt a tartalom, másrészt a forma tekintetében. Ami a tartalmat illeti lépünk vissza valamivel több mint egy évszázadot, amelyet a NATURE egyik ezen évszázadban megjelent cikke tartalmában így jellemezett; a *XX. századot Budapesten írták*. Az idézőjelet elhagytam, mert az egyéni fordítás nem annyira lényeges, mint a mondanivaló. A 2000-es évek elején megjelent Fizikai Szemle egyik lapszáma beégette olvasóiba azt a 21 világformáló nevet, amelyekre méltán büszke lehet a magyar nemzet minden tagja. Többségük a Duna budai partja mentén született egy 40-50 éves intervallumban és bontakoztatta ki tehetségét már a középiskolai tanulmányai során is. Ezek egyike volt Neumann János is. Életrajzi adatait nem kívánom ismertetni, hiszen sok-sok szerző megírta már mind nagyobb terjedelemben¹, mind pedig a XX. századot formálók szűkebb – bővebb körét érintve^{2,3,4}, de lányának emlékirataiban⁵ is sok új és valóban közeli, belső emberi tulajdonságokat eklatánsan kifejező pillanatot ismerhet meg a Tisztelt Olvasó. Ez utóbbi mű eredeti, 2012 évi kiadása során készült videofelvételén pedig ki-ki a saját személyes benyomást is bővítheti. Az eredeti angol kiadást a magyar olvasóinak Szegeden 2013-ban dedikálta Neumann János születésének 110. évfordulóján.

Inkább a kezemben tartott és a bemutatandó könyv kapcsolataira utalnék. Ennek 2. oldalán az a fénykép látható, amely az előbbinek címlapja, az örömteli apa (Neumann János) és a világra nyitott, mosolygós lánya, Marina von Neumann Whitman. A „női társadalom” érdek érvényesítésért folyamatosan küzdő és igazán nagy sikereket felmutató, immáron 88 évét taposó „Neumann-lány” 2021. július 20-án a következőket írta a könyv szerzőinek:

„Amikor otthon volt, a legfontosabb együtt töltött időnk a reggeli volt, mielőtt elkezdte a munkáját, én meg az iskolát. Nem volt könnyű felszínes vidámsága és kedélyessége mögé hatolni, amellyel apám védekezett a világgal szemben, és eljutni egyéniségének lényegét adó mély cinizmusához és pesszimizmusához. Gyakran hozott zavarba személyiségének hirtelen megváltozása. Az egyik pillanatban még valamilyen lehetetlen szójátékkal kacagtatott meg, amit átmenet nélkül követett a szinte biztosan elkerülhetetlen nukleáris háború jóslata. Mindkét megnyilvánulás jellemző volt egyéniségére.”

A könyv nagyszerűsége az, hogy a fenti mondatokat ennek eredeti angol változata követi, és nem csupán itt, hanem e megoldás kiterjed a könyv egészére, az „Előszó”-tól az utolsó, a „Válogatás a szerkesztők magyar nyelvű könyveiből” részig. Éppen az előszóból tudható meg, hogy a könyvet döntően Hargittai Balázs neve „jegyzí”, mert amerikai egyeteme támogatta abban, hogy 2022. tanév első szemeszterét e könyv előkészítésre Budapesten töltsse. Egy vázlatos életrajzot követően a Neumann Jánosnak tulajdonított mondások tematikus gyűjteményével találkozhat a Tisztelt Olvasó természetesen mindkét (magyar és angol) nyelven. A témakörök egyrészt tágak, hiszen teljes mértékben átölelik mindennapi életünket, de fellelhetők közöttük az egyén-specifikusak is.

Teljesen biztos vagyok abban, hogy aki csupán a felsorolást átfutja, azonnak meglátja a személyhez és az emberi lét attribútumaihoz kötött témákat. Álljon itt csupán a felsorolás:

Élet Európában és a távozás. Védelem és a bomba. Politika. A tudós. Matematika. Gazdaságtudomány. Számítógépek. Időjárás és éghajlat. Emberi tulajdonságok. Humor. Vallás. Betegség. A tudomány jövője.

Gondolom, hogy a Szerkesztők a 13 kiválasztott témakörrel nem Neumann János tragikusan rövid, mindössze 54 éves földi létére utaltak.

Külön gratuláció illeti a szerkesztőket az egyes témakörhöz tartozó fényképek válogatásáért. Azt mondanom sem kellene, hogy az „*Élet Európában és a távozás*” fejezet egy 1924-ben készült családi fényképpel indul, míg a „*Védelem és a bomba*” rész egy Los Alamosban 1945. július 16-án (első kísérleti atomrobbantás) készített. A dicséret sora nem kerülheti el Kiadót, a Neumann János Számítógép-tudományi Társaságot sem, hiszen mind a könyv, mind pedig az abban megjelenő fényképek olyannyira esztétikusak, részletdúsak, hogy erre találták ki azt a mondást, mely szerint „*örömmel és jóérzéssel vehető kézbe és fogatható a könyv*”. Hogy e mondat mennyire

nem túlzás, pillantsunk a címlapra, amelyen még a hajszálak is megszámlálhatók!

Ha sikerült felkelteni a könyv iránti érdeklődést, a megrendelő lap innen letölthető:

<https://njszt.hu/hu/webform/megrendelolap-hargittai-balazs-hargittai-istvan-idezheto-neumann-janos>

A Szerzőket mindenképpen tisztelet és elismerés illeti e kiváló gondolat megvalósításáért, de ugyanilyen elvárás és olvasói remény is az, hogy legalább a „marslakók” bölcsességeire hivatkozhatunk a jövőben, azaz a bemutatott könyv csupán első tagja egy megkezdett könyvsorozatnak. Engedje meg a Tisztelt Olvasó, hogy a bemutatást egy sajtós idézettel fejezzem be (88.old):

„Csak Budapestről jöhetett az, aki utánad lép be a forgóajtóba, és előtted lép ki belőle.”

„Only a man from Budapest can enter a revolving door behind you and emerge ahead of you.”

Tóth László

■ MAE TAGSÁG REGISZTRÁCIÓ ■

Ha szeretne MAE tag lenni, akkor a letölthető nyilatkozat megküldésével vagy a legközelebbi taggyűlésen való leadásával tud belépni az egyesületbe.

MAE egyénre vonatkozó belépési nyilatkozat

MAE jogi tagra vonatkozó belépési nyilatkozat

Ide küldje vissza: titkarsag@mae2012.hu